

2. ПРЕАМБУЛА УСТАВА

Устав као правни акт је првенствено нормативни акт који се састоји из прописа који регулишу уставну материју. Те норме се баве државом, њеним уређењем, органима и њиховим надлежностима и неки уставни немају ништа више ван тих норми и нормативног дела. Други уставни уз постојеће норме о државном уређењу додају и неке свечане декларације које зајемчују грађанска и политичка права људи. За разлику од таквих, Устав САД-е од 1787. је добар пример прагматичног устава који има само норме – седам дугих параграфа и 26 амандмана, без икаквих пратећих декларација или повеља о правима грађана. Овом типу устава је припадао и Устав Немачке царевине од 1871. или Устав Француске од 1875. и таква структура устава се објашњава тиме да се устав не бави реториком, а што се тиче права грађана, њихово изостајање из устава је последица тога што су обухваћена и гарантована постојећим законодавством или судском праксом. Поред нормативног дела или, боље рећи, пре њега, у већини устава постоји један део који је по својој дикцији и форми слободнији, свечарскији, више ораторски. Тај део се обично назива преамбула устава. Преамбула је у ствари предговор за устав, увод у устав, с тим да оне нису исто формулисане нити се налазе на истом месту у уставима.

У нашем новом Уставу (као и у оном из 1990) преамбула претходи, формуласана је пре самог наслова устава с тим да, нормално, претходи и самом нормативном тексту устава. У неким другим уставима (САД, Швајцарске и сл.) преамбуле се налазе испод наслова устава и тиме и пре његовог нормативног дела.

Преамбуле се појављују с првим писаним уставима, најпре у Уставу САД од 1787. а после и у Уставу Француске од 1791. као и у многим каснијим уставима који су доношени широм Европе, Америке и осталих континената. Неки уставни и формално, термилошки означавају овај део устава изразом преамбула (Устави Француске, Устав СР Немачке од 1949. Турске од 1961. Грчке од 1968. и др.) док неки други не помињу овај израз, али фактички садрже овај увод (Устав Шведске, Финске, Ирске, ДР Немачке од 1949. Пољске од 1952., Румуније од 1952., Бугарске од 1971., као и југословенски уставни од 1963., и 1974. Поред ових устава има и оних који немају преамбуле, већ садрже само нормативни део (нпр. Устав Белгије из 1831., Холандије, Луксембурга, Аустрије, Италије и др.). По својој форми преамбуле нису изражене правно, у облику норми, већ је